

С. С. Давидович

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник: канд. філол. наук,

доцент І. В. Кузнєцова

Функціональні особливості літературно-художніх алюзій у романі С. Агерн “A Place Called Here”

Постановка проблеми. Явище алюзії знаходиться серед актуальних питань сучасної лінгвістики. Проблемою вивчення алюзій займалися: О. О. Васил'єва [1], Е. М. Дронова [2], І. М. Клочкова [3], О. М. Копильна [4], Н. Ю. Новохачьова [6], А. Б. Циренова [8] та ін.. Проте низка проблем стосовно дефініції алюзії та суміжних з нею понять, класифікації та функцій алюзивних засобів не знайшли свого остаточного вирішення. **Метою** даної статті є аналіз функціональних особливостей літературно-художніх алюзій у романі С. Агерн “A Place Called Here”.

Виклад основного матеріалу. У даному дослідженні ми будемо спиратися на визначення алюзії за О. О. Селівановою. Алюзія (від лат. *alludo* – натякати, жартуючи) розглядається як вияв текстової категорії інтертекстуальності, прийом художньої виразності, що змістовно збагачує текстову інформацію, створюючи численні асоціації за рахунок натяку на події, факти, персонажів інших текстів; є виявом безперервної діалогічності текстопородження, зокрема, художньої творчості [7: 24]. Коло нашого дослідження обмежено класом літературно-художніх алюзій, тому розглядати тематичні класифікації цього явища виявляється недоцільним. При цьому вважаємо за необхідне звернути увагу на класифікацію, що враховує значимість алюзії для інформації тексту та зв'язків алюзії з текстом усього художнього твору [5: 18-19]. У цьому аспекті А. Г. Мамаєва розрізняє такі види алюзій: 1) домінантні (у стислій формі вводять домінантну ключову тему твору) та 2) локальної дії (фрагментарно

значущі алюзії, які сприяють розвитку смислового змісту художнього твору на обмеженому відрізку тексту).

Почнемо з аналізу **літературно-художніх алюзій** локальної дії. В аналізованому творі їх виявлено велику кількість. Розглянемо приклади:

(1) *“My name is Bernard,” he beamed like the **Cheshire cat**, “and heartiest welcome to the Irish contingency [9: 54].”*

(2) *...He gave me a cheeky grin, waved, and disappeared from the window and appeared at the now open door like **the Cheshire cat**. So this was the Bobby from Lost and Found that Helena and Wanda had mentioned [9: 279].*

(3) *...Missing person number one, Orla Keane, entered the great Community Hall, the light shining in from the open door spotlighting her presence. She stopped at the entrance, trying to get her bearings, looking like **Alice in Wonderland who had just swallowed an “Eat Me” beside the monstrous oak door** [9: 249].*

У зазначених прикладах, автор посилається на відомий твір “Alice in Wonderland” (L. Carroll), а саме на відомі великому загалу читачів образи Чеширського Кота та Аліси. Алюзія в першому прикладі характеризує персонажа, як людину з виразною посмішкою, адже Чеширський Кіт у творі Л. Керрола постійно загадково посміхається. В другому прикладі актуалізується інша особливість Чеширського Кота, а саме розчинятися в повітрі та зненацька з’являтися знову, що надає образності оповіді. Третій приклад стосується певного порівняння образів Аліси та Орли Кін у плані почуттів та зовнішнього прояву емоцій персонажа.

У романі також спостерігається низка алюзій на збірку оповідань «Казки тисяча і однієї ночі». Розглянемо наступні приклади.

(4) *A great big melting pot of nations, cultures, design, and sound mixed to create a new world. Children played; market stalls decorated the road and customers swarmed around them. So much color, so many new sounds, unlike any country I’d been in. A sign beside us said **HERE**.*

*Helena linked my arm, a gesture I would normally have shrugged off had I not physically needed her to prop me up. I was stunned. I was **Ali Baba** who’d stumbled*

across the cave of treasures, **Galileo** after his discoveries through the telescope [9: 135].

(5) *What a time for me to have such an epiphany. Here in **Aladdin's cave** of lost possessions far away from home [9: 303].*

(6) *"People will take you a lot more seriously if you stop dressing like **Sinbad the Sailor**." He handed me a gray pinstriped pair of trousers and a blue shirt [9: 339].*

У прикладі 4 спостерігаємо поєднання літературно-художньої алюзії та антропоніму. Широкий контекст наводиться тут, щоб детальніше розібратися у функціях, які виконують зазначені алюзивні засоби. Перед Сенді розкривається світ «загублених речей» і люди, які його населяють. Вона почувається, ніби Алі-Баба, який володіє секретом таємної печери (посилання на «Казки тисяча і однієї ночі»); ніби Галілей, який за допомогою телескопічних спостережень довів правильність геліоцентричної теорії будови сонячної системи. Сенді, в свою чергу, доводить існування окремого світу, про який раніше тільки здогадувалася.

Приклад 5, що стосується печери Аладдіна, також надає певних характеристик почуттям головної героїні в новому для неї світі.

У прикладі 6 алюзія створює комічний ефект. Цитата належить персонажу на ім'я Боббі, який порівнює стиль одягу Сенді з вбранням Синдбада-мореплавця. Таке порівняння дає змогу читачеві яскраво уявити зовнішній вигляд головної героїні.

Отже, літературно-художні алюзії локальної дії в досліджуваному романі С. Агерн здебільшого вживаються для характеристики персонажів та їх почуттів. Шляхом яскравих асоціацій читач наближається до кращого розуміння змісту твору.

Щодо домінуючої алюзії, то вона пов'язує роман ірландської письменниці С. Аhern "A Place Called Here" із повістю американського дитячого письменника L. Frank Baum "The Wizard of Oz".

(7) *"OK, well, it's a children's movie," I stressed to Helena, "made in the thirties about a little girl called **Dorothy Gale** who is swept away in a cyclone to a magical*

land. Once there, she embarks on a quest to see **the wizard**, who can help her return home. It's ridiculous to ask a group of adults to do it." I laughed, but realized no one was laughing with me.

"And this **wizard**, does he help her?"

... "The wizard helps her and she learns that she could have returned home the whole time. All she had to do was tap her ruby heels together and say '**There's no place like home, there's no place like home.**'"

...I thought about that. In fact, I thought about it all night, until I was dreaming of **ruby slippers and cyclones and of talking lions and houses that fell on witches, until the phrase "There's no place like home"** was echoing so loudly and continuously in my head that I woke up saying it aloud and I was afraid to go back to sleep [9: 260-261].

У даному уривку знаходимо велику кількість алюзій, що відсилають читача до твору Ф. Баума. Проблема «втрачене-знайдене» є ключовою як для «Чарівника Країни Оз», так і для досліджуваного роману.

У наступних уривках остаточно розкривається зв'язок двох зазначених творів.

(8) "**I need a heart**," Derek cried out. "**I need a brain**," Bernard announced theatrically. "**And I need courage**," Marcus said quietly in his bored tone. The audience laughed as they all hopped off with **Dorothy** stage right, arm in arm [9: 505].

(9) ... "Yes, **Dorothy**," Carol Dempsey, dressed as the good **witch Glinda**, said, in her usual gentle tones. "Just click your heels together and say the words."

... "**There's no place like home**," she said, pulling everyone into her mantra. "**There's no place like home** [9:506]."

У романі "A Place Called Here" паралельно йде розвиток двох подій: гра на сцені та повернення головної героїні у реальний світ. Вживання алюзій на цьому етапі створює атмосферу інтриги та неминучої розв'язки.

(10) *On stage Orla Keane tapped her **ruby slippers** together one last time before disappearing in a puff of smoke, compliments of Bobby's firecrackers. "There's no place like home."* [9: 507].

Отже, виявлена домінуюча алюзія на повість "The Wizard of Oz" виконує важливу роль щодо передачі авторської інтенції, композиційно організовує твір, а також надає оповіді особливого напруження.

Висновки. Стаття доводить необхідність вивчення алюзії в художньому творі. Аналіз поданих прикладів свідчить про функціональну значущість цього явища в художньому тексті, адже воно впливає на розуміння змісту та проблематики твору, а також вимагає наявності у читача певних фонових знань для правильної інтерпретації закладених автором ідей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильева Е. А. Функциональная специфика аллюзивных текстов (на материале пьес Т. Стоппарда "Розенкранц и Гильденстерн мертвы" и "Травести") Автореф. дис. на соиск. уч. ст. кандидата фил. наук: 10.02.04 / Е. А. Васильева. – СПб. 2011. – 21 с.

2. Дронова Е. М. Проблемы перевода стилистического приема аллюзии в англо-ирландской литературе первой половины XX века / Е. М. Дронова // Вестник ВГУ, серия "Лингвистика и межкультурная коммуникация", 2004, №1. – С.83-86. Режим

доступу: http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Uzsienio%20leidiniai/Voronezh/lin/2004-01/lin0401_15.pdf

3. Ключкова И.М. Лингвистический аспект механизма действия аллюзии: Автореф. дис....канд. филол. наук: 10.02.04 / И.М. Ключкова. – Тбилиси, 1990. – 28 с.

4. Копильна О. М. Відтворення авторської алюзії в художньому перекладі (на матеріалі українських перекладів англomовної прози XX століття). : Автореф. дис... канд. наук: 10.02.16 / О. М. Копильна. – 2007. – 17 с.

5. Мамаева А. Г. Лингвистическая природа и стилистические функции аллюзии (на материале английского языка): автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.04 / А. Г. Мамаева. – М., 1977. – 24 с.

6. Новохацева Н. Ю. Стилистический прием аллюзии в газетно-публицистическом дискурсе конца XX – начала XXI веков: Дис. ... канд. фил. наук: 10.02.01 / Н. Ю. Новохацева. – Ставрополь, 2005. – 198 с.

7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К., 2006. – 716 с.

8. Цыренова А.Б. Аллюзия как средство выражения авторской интенции (на материале англ. яз.) // Вестник Челябинского гос. ун-та. Филология. Искусствоведение. – Вып. 45 – 2010. – № 21 (202). – С. 155-161. Режим доступа: <http://www.lib.csu.ru/vch/202/032.pdf>

9. Cecelia Ahern. There's No Place Like Here / Cecelia Ahern. Thorndike Press, 2008 – 527 p.